

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 1

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

مؤلف: قسمت علمی در دار ابن

خزیمه

مترجم: پدram اندایش

112 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

همانا شکر و ستایش برای الله است، او را حمد گفته و از او کمک می‌طلبیم و از او طلب آمرزش می‌کنیم. به الله تعالی پناه می‌بریم از شرهای درونی مان و بدی اعمالمان. کسی را که الله هدایت کند، گمراه کننده‌ای ندارد و کسی را که گمراه سازد، هدایت کننده‌ای ندارد. گواهی

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 3

می‌دهم که پرستش شونده‌ی برحق‌ی
جز الله وجود ندارد، یکتا و بی‌شریک
است و گواهی می‌دهم که محمد بنده
و فرستاده‌ی وی می‌باشد. اما بعد:

برادر گمراه‌ی ام... ای کسی که
گناهانت تو را از رحمت بزرگ الله
تعالی دچار غفلت ساخته است... و
گناهانت در نزدت بزرگ هستند تا
آنجا که افق‌های توبه را نمی‌بینی... و
همچنین وسعت آمرزش را... هر بار
که برای کوتاهی نمودنت قصد به

4// دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

بازگشت می‌نمایی... و می‌خواهی که
به سوی پروردگار بازگردی، یأس تو
را دربر می‌گیرد... و همچنین احساس
شکست... و اضطراب وجود تو را در
بر می‌گیرد.

به مانند آن است که کامل بودن
نفست را می‌خواهی... و برای توبه،
شرطی داری که همان معصوم بودن
است... و فراموش کرده‌ای که تو
انسان هستی... خطاکار می‌باشی...
فراموش کننده هستی... و کسی که

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 5

دچار فتنه می شود... کسی که سرشت
او بر وی غلبه می کند و کالای او عقل
هوش او را از بین می برد... گاهی
فریب می خورد... و بی نیازی و شادی
او را طغیانگر می سازد.

تو در کجای وسعت عفو نمودن
الله تعالی قرار داری... آن چیزی که
عالم هستی را فرا گرفته است... و
برای انسان و جن وسیع گشته است...
پیامبر فرستاده شده ای در کوشش
نمودن برای آن کوتاهی ننموده است...

6// دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

و همچنین اولیاء الله ای وجود ندارد
مگر آن که طمع آن را داشته باشد... و
برای بدست آوردن آن رغبت داشته
باشد...

تو در کجای رحمت الله تعالی
هستی که همه چیز را فرا گرفته
است... و بر غضب الله تعالی پیشی
گرفته است... و این همانی است که
همه مخلوقات، چه جامد آنها و چه
سخن گویندهی آنها را در بر گرفته
است... و همچنین چه ظاهر آنها و چه

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 7

باطن آنها را.

برادرم! در حقیقت توبه تأمل
نموده‌ای... و آنچه که الله تعالی برای
توبه کنندگان آماده کرده است... و با
عقب انداختن آن برای لحظه‌ای چه
ثمرتی از آن در دنیا و آخرت از
دست داده می‌شود.

از شما می‌خواهم تا بعضی از
مسائلی که شما را به سریع توبه
نمودن دعوت می‌دهد و نیاز آمرزش
الله تعالی را بدنبال دارد و باعث

8// دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

آمزش وی می شود را مطالعه کنید تا
ناامیدی برای شما ایجاد نگردد... و
یأس و ناامیدی شما را خوار نسازد.

1- خطا نمودن، صفتی از صفات

انسان است

برادر گرامی ام... اگر بر حقیقت

انسان تأمل کنی، او را دارای سرشتی

ناقص می بینی... و او را ضعیف و

کوتاهی کننده با توجه به کامل نبودن

عقل، جسم و نفسش می بینی...

اینجاست که در ذهن سوالی پیش

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 9

می‌آید که مربوط به سرشت انسان است... چرا الله تعالی او را ضعیف آفریده است و قابلِ خطا کردن هـ ی - باشد؟

برادرم... الله تعالی از انسان در آیات بسیاری از کتاب عزیزش خبر داده است... در آن آیات آشکار است که صفاتی از ناقص بودن سرشت انسان وجود دارد و گریزی از آن وجود ندارد، توسط او خطاها و لغزش‌ها صورت می‌گیرد و آن مناسب

10 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

با آفرینش وی می باشد... الله تعالی
می فرماید: ﴿وَخَلِقَ الْإِنْسَانَ ضَعِيفًا﴾
[النساء: 28] (و انسان ضعیف خلق
شده است) همچنین الله سبحانه می -
فرماید: ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا﴾
[الإسراء: 11] (و انسان عجل است)
همچنین درباره‌ی او می فرماید: ﴿إِنَّا
عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا
وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ
ظَلُومًا جَهُولًا﴾ [الأحزاب: 72] (ما

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 11

امانت را بر آسمانها و زمین و کوهها
عرضه داشتیم و از برداشتن آن
خودداری کردند و از آن ترسیدند و
آن را انسان حمل نمود، همانا او ظالم
و جاهل است، ﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خَلِقَ
هَلُوعًا * إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا * وَإِذَا
مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ [المعارج: 19-

[21] (انسان کم طاقت و ناشکیبا
آفریده شده است * هرگاه مصیبتی به
او می‌رسد، بی‌قراری می‌کند * و
چون نیکی به او می‌رسد، بخیل می‌-

12 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

گردد). الله تعالى می فرماید: ﴿إِنَّ
الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ﴾ [الحج: 66] (همانا
انسان کفران کننده است)... تمامی این
صفات و دیگر صفاتی که برای انسان
وجود دارد دلیلی بر این است که
کمالی برای انسان وجود ندارد... و
خطا نمودن مشخصه‌ای از مشخصات
انسان است... و الله جل و علا انسان
را به این صفات خلق نکرده است،
مگر آن که حکمت بالایی برای آن
دارد که خودش، آن را می‌داند.

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 13

از حکمت‌هایی که برای خطاکار خلق شدن انسان وجود دارد این است که مسلمان با توبه و بازگشت به سوی وی پروردگارش را عبادت کند... و در برابر رحمت و عفو و لطف وی قرار بگیرد... و از آنجا که انسان با این صفات خلق شده است، توبه برای او قانون شده است و درب آن بسته نمی‌شود، تا زمانی که قیامت برپا شود.

برادر گرامی‌ام... گناهت باعث

14 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

نشود تا در درونت دچار ناامیدی
گرددی... اگر تو گناه می‌کنی... علت
آن انسان بودن است... و خواست الله
حکم می‌کند که زمین را کسانی آباد
کنند که خطاکار هستند و بعد از
خطایشان توبه می‌کنند... و الله تعالی
نیز توبه‌ی آنها را می‌پذیرد... این
فرستاده‌ی الله تعالی است که قسم
می‌خورد و می‌فرماید: «والذی نفسی
بیده لو لم تذنبوا لذهب الله تعالی بکم
ولجاء بقوم یذنبون فیستغفرون الله

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 15

تعالی فیغفر لهم» [رواه مسلم] (قسم
به کسی که جان من در دست اوست،
اگر گناه نکنید، الله تعالی شما را می-
برد و قومی را می آورد که گناه می-
کنند و از پس آن از الله تعالی طلب
آمزش می نمایند و او آنها را می-
آمرزد).

بدان ای برادر مسلمانم... این به
آن دعوت نمی دهد که در هر زمانی
خطا کنیم... بلکه ما را ملزم می سازد
که از روی شرع الله تعالی او را

16 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

اطاعت کنیم و با نفسمان مجاهدت
نماییم... ولی در وقت خطا نمودن باید
تسلیم گناه نشد و با توبه از خطاکاری
خارج شویم...

2- تمامی فرزندان آدم خطاکار
هستند

تو تنها نیستی که گناه می‌کنی...
بلکه الله تعالی همه‌ی مردم را به
گونه‌ای آفریده است که خطاکار می-
باشند... و برای کسی عصمتی وجود
ندارد، مگر آن که الله تعالی او را

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 17

معصوم قرار دهد و آن شامل پیامبران و رسولان است... به همین دلیل رسول الله ﷺ فرموده است: «کل ابن آدم خطاء وخیر الخطائین التوابون» [رواه الترمذی] (همه‌ی فرزندان آدم بسیار خطاکار هستند و بهترین خطاکاران، بسیار توبه‌کنندگان می‌باشند).

اگر الله جل و علا انسان را کامل می‌آفرید که خطا نکند، برای هر فردی از بنی آدم بهره‌ای از خطا وجود

18 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

نداشت. این دلیلی بر این است که انسان [خطا می‌کند] و منظور انسانی است که تسلیم گناه نمی‌شود.

من ذا الذی ما   ومن له الحسنی
به همین جهت الله تعالی ه ی -

فرماید: ﴿وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرِهَا مِنْ دَابَّةٍ﴾

[فاطر: 45] (اگر الله مردم را به

واسطه‌ی آنچه کسب کرده‌اند) انجام داده‌اند) مؤاخذه می‌نمود بر روی آن

[زمین] جنبنده‌ای باقی نمی‌گذاشت).

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 19

این آیه‌ی درباره‌ی تمامی انسانها است و تمامی آنها مستحق مجازات هستند و به واسطه‌ی آنچه انجام می‌دهند، هلاک شدن بر آنها واجب است و در حقیقت امری این گونه است که در خطاهایشان متفاوت می‌باشند، ولی امری که بین تمامی آنها مشترک است این است که از عظمت الله تعالی در غفلت می‌باشند و از بزرگداشت وی منحرف می‌شوند... مسأله نوع گناه نیست، بلکه مسأله فقط عظمت

20 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

شخصی است که در حق او گناه می-
کنیم.

برادر گرامی ام... اگر تأمل کنی
هر گناهکاری از گناهانش التیام می-
یابد... و عزم خود را برای توبه و
بازگشت به سوی الله تعالی جزم می-
کند... زیرا او از افرادی است که
تسلیم خطا نمی شود... و این به
واسطه‌ی آن است که رحمت الله تعالی
بر مردم وسیع شده است و او در آن
می باشد... پس چرا مسلمان نبلید به

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 21

این رحمت طمع داشته باشد... و
بندگان در نزدیک شدن به الله تعالی
رقیب یکدیگر شوند و به توبه مبادرت
ورزند و این راهی است که وجود
دارد و پیمودن راه آن در حق همه‌ی
آنها واجب است.

3- توبه بر گناه بلید فوراً صورت

گیرد

برادرم... آنچه از توبه که به
سوی آن دعوت می‌شوی... این است
که الله جل و علا آن را بر هر

22 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

گناهکاری واجب فرموده است... بلکه
بر هر مؤمن واجب نموده است و
شامل اصلاح و ایمان او می‌شود... و
آن را بر پیدامبران و رسولانش نیز
واجب فرموده است... و به همین دلیل
آدم علیه السلام توبه نمود و گفت: ﴿رَبَّنَا
ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا
لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [الأعراف:
23] (پروردگارا! به خودمان ظلم
نمودیم و اگر ما را نیامرزی و رحمت
نکنی از زیانکاران خواهیم بود). به

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 23

همین دلیل موسی علیه السلام می گفت: ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي فَغَفَرَ لَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ [القصص: 16] (گفت: پروردگارا! به خودم ظلم نمودم، پس مرا بیهامرز و او وی را آمرزید، همانا او بس یار آمرزنده‌ی دائماً رحمت کننده است).

برادرم! توبه امری اختیاری در راه مسلمان نمی باشد... بلکه آن به طوری فوری بر ما واجب است، همان گونه که الله تعالی می فرماید: ﴿وَتُوبُوا

24 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ ﴿[النور: 31]﴾ (و ای مؤمنان!
همگی به سوی الله توبه نمایید، باشد
که رستگار شوید).

بادر بالتوبة في فالمرء مرهون
وانتهز الفرصة ما فاز بالكرم
4- الله تعالى رحمتش بر غضبش
پیشی گرفته است

برادرم! در این آیه تأمل کن:
﴿كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مَنْ
عَمِلَ مِنْكُمْ سُوءًا بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 25

بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٥٤﴾

[الأنعام: 54] (پروردگارتان بر خودش

رحمت را واجب فرموده است، کسی

از شما که از روی جهالت بدیی را

انجام دهد، سپس بعد از آن توبه نماید

و اصلاح کند، همانا او بس یار

آمرزنده‌ی دائماً رحمت کننده است)...

نگاه شود چگونه الله جل و علا + بین

آنچه بر نفسش از رحمت واجب

فرموده است و + بین توبه پذیری از

بندگان، چه جمع بندیی فرموده

26 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

است... و به همین دلیل در آخر آیه،
دو صفت رحمت و آمرزش را یکجا
جمع کرده است.

برادرم... رحمت الله جل و علا
بر همه چیز وسعت یافته است... و
معالم و مظاهر آن در هر چیزی
موجود می باشد... و از روی رحمتش
است که آفریده است و ایجاد کرده
است... و از روی آن زنده می کند و
عطا می فرماید... و توسط آن روزی
می دهد و شفای از مریضی حاصل

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 27

می فرماید... و توسط آن توبه‌ی
بندگان را قبول می‌کند و آنها را
می‌آمرزد... پس چگونه است که
مسلمان از توبه نمودن به سوی الله
تعالی و بازگشت به سوی وی
خودداری می‌کند و او می‌داند که
رحمت الله تعالی بر غضبش پیشی
گرفته است... و کسی داخل بهشت
نمی‌شود... و کسی از آتش جهنم
نجات نمی‌یابد، مگر با رحمت و
آمرزش وی... این رسول الله ﷺ است

که می فرماید: «لا أحد يدخل الجنة بعمله» (کسی با عملش داخل بهشت نمی شود)، گفتند: و تو نیز ز ای رسول الله؟ فرمود: «ولا أنا إلا أن يتغمدني الله برحمته» (و من نیز، مگر آن که الله با رحمتش مرا بپوشاند).

برادرم... روی به طرف الله تعالی کن! در این حالت است که الله به سوی تو روی می کند... او سبحانه عفو را قبول می کند... و گناهان را می آمرزد، بلکه او از توبه‌ی تو به

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 29

شدیدترین شکل خوشحال می‌گردد...
پس برای خودت رحمت الله تعالی را
با روی برگرداندن از توبه حرام نکن!
برادرم... کسی که بداند رحمت
الله تعالی گناه او را پوشانده است... و
الله جل و علا بازگشت به سوی خود
را واجب فرموده است... و او وعده به
قبول توبه نموده است و توسط آن
پاداش می‌دهد... سپس به سوی توبه
و استغفار روی نکند... و این از روی
ضعیف بودن تصمیم وی است...

زیانکار خواهد بود!

برادرم... الله تعالى می فرماید:

﴿وَالَّذِي جَاءَ بِالصَّدَقِ وَصَدَّقَ بِهِ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ * لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ
عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ *
لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا
وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ﴾ [الزمر: 33-35] (و کسی که

راستگویی را با خود بیاورد و آن را
تصدیق کند، آنان پرهیزگاران هستند
* برای آنها نزد پروردگارشان آن

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 31

چیزی است که می‌خواهند و این پاداش نیکوکاران است * تا الله بدترین آنچه را انجام داده‌اند را پاک کند و به آنها بهتر از آنچه را که انجام می‌دادند، پاداش دهد).

الله مراعات شما را کند، بنگرید
الله تعالی چگونه اعمال پرهیزگاران را
به دو قسمت تقسیم می‌نماید: اول:
عمل بد و دوم: عمل نیکو و الله
سبحانه بیان می‌فرماید که پاداش
نیکی، نیکی است... و بدی‌های آنها را

32 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

پاک می‌کند... و این از رحمت الله
سبحانه به آنها می‌باشد و اگر بر
اساس اعمالشان مورد حساب و کتاب
قرار گیرند، مستحق عذاب می‌شوند...
و این تأکیدی بر رحمت الله تعالی
می‌باشد.

5- الله تعالی دارای آمرزش وسیع
است

برادرم... آیا می‌دانید مخلوقات
همگی خطاکار هستند... و آیا می‌دانید
که آنها بر اساس خطاهایشان دو گروه

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 33

هستند: گروهی در بهشت... و گروهی
در آتش جهنم!

اگر الله تعالی دارای آمرزشی
وسیع نبود، احدی داخل بهشت نمی-
شد... ولی رحمت الله تعالی و آمرزش
وی، گناهان توبه کنندگان را کوچک
کرده است... توسط آن مستحق به
نیکی از طرف الله تعالی می باشند و
برای اعمال و توبه‌ی آنها بهشت را
پاداش قرار داده است... این ندای الله
سبحانه است که ما را مورد خطاب

34 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

قرار می دهد تا ما را به اهل بهشت
ملحق فرماید: ﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ
أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن
رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا
إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾ [الزمر: 53]
(بگو: ای بندگان من که بر جانهایشان
اسراف نموده اند از رحمت الله نا امید
نگردید، الله تمامی گناهان را می -
آمرزد، همانا او بسیار آمرزنده ی دائماً
رحمت کننده است).

ابوهریره رضی الله عنه آورد است که رسول

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 35

الله ﷺ فرمود: «أن عبداً أصاب ذنباً فقال: يا رب، إني أذنبت ذنباً فاغفره، فقال له ربه: علم عبدى أن له رباً يغفر الذنب ويأخذ به. فغفر له، ثم مكث ما شاء الله ثم أصاب ذنباً آخر - وربما قال - ثم أذنب ذنباً آخر. فقال: يا رب إني أذنبت ذنباً آخر فاغفر لى قال ربه: علم عبدى أن له رباً يغفر الذنب ويأخذ به. فغفر له. ثم مكث ما شاء الله، ثم أصاب ذنباً آخر - وربما قال - ثم أذنب ذنباً آخر. فقال: يا رب إني

36 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

أذنبت ذنباً فاغفره لي. فقال له ربه:
علم عبدی أن له رباً یغفر الذنب
ویأخذ به. فقال ربه: غفرت لعبدی
فلیعمل ما شاء» (بنده‌ای مرتکب گناه
می‌شود و می‌گوید: پروردگارا! من
مرتکب گناهی شده‌ام، پس مرا ببامرز
و پروردگارش به او می‌گوید: بنده‌ی
من دانست که برای او پروردگاری
وجود دارد که گناه را می‌آمرزد، آن را
گرفته و برای او می‌آمرزد، سپس کمی
به اندازه‌ی آنچه الله بخواهد درنگ

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 37

کرده و مرتکب گناهی دیگر می شود
- یا فرمود: - سپس گناهی دیگر را
انجام می دهد و می گوید: پروردگارا!
من گناهی دیگر انجام داده ام، پس مرا
بیامرزا! پروردگارش می گوید: بنده ای
من دانست که برای او پروردگاری
وجود دارد که گناه را می آمرزد، آن را
گرفته و برای او می آمرزد، سپس کمی
به اندازه ای آنچه الله بخواهد درنگ
کرده و مرتکب گناهی دیگر می شود
- یا فرمود: - سپس گناهی دیگر را

38 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

انجام می دهد و می گوید: پروردگارا!
من گناهی دیگر انجام داده ام، پس مرا
بیامرزا! پروردگارش می گوید: بنده ی
من دانست که برای او پروردگاری
وجود دارد که گناه را می آمرزد، آن را
می گیرد و پروردگارش ه می گوید:
بنده ی خود را آمرزیدم پس هرچه
می خواهد انجام دهد). [رواه
بخاری (بخارایی) و مسلم].

به حسن بصری رحمه الله گفته

شد: مردی است که گناهی ه می کند،

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 39

سپس توبه می نماید، سپس گناه می کند، سپس توبه می نماید، سپس گناه می کند، سپس توبه می نماید، تا چه وقت این عمل ادامه می یابد؟

حسن گفت: این را نمی شناسم مگر آن که این عمل از اخلاق مؤمنان می باشد.

برادرم... پس الله تعالی را از روی طمع داشتن به وسعت آمرزشش عبادت کن!... و بگو:

یا رب ان فلقد علمت

40 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

إِنْ كَانَ لَا فَمَنْ الذی
أَدْعُوكَ رَبِّ فَإِذَا رَدَدْتَ
مَالِي إِلَيْكَ وَجَمِيلٌ عَفْوُكَ
6- مَأْيُوسٌ شَدْنَ مِنْ رَحْمَتِ اللَّهِ تَعَالَى
حرام است

برادرم چگونه از قبول توبه‌ات
توسط الله تعالى مأیوس می‌شوی و
این در حالی است که می‌دانی الله جل
و علا دارای آمرزشی وسیع است و
رحمت او همه چیز را فرا گرفته است
و برای او صفات جلاله و جماله

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 41

وجود دارد... مایوس شدن از قبولی
توبه جهل به الله جل و علا و کوتاهی
در حق وی می باشد... و همچنین
باعث شاد شدن شیطان است که مؤمن
را از پیمودن راه به سوی پروردگارش
باز می دارد و راه بازگشت به وی را
می بندد... به همین دلیل الله جل و علا
از مایوس شدن بندگان از رحمتش
راضی نمی باشد و می فرماید: ﴿وَلَا
تَيْسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَيْئَسُ مِنْ
رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ [یوسف:

42// دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

[87] (و از رحمت الله نا امید نگردید، زیرا از رحمت الله کسی نا امید نمی - گردد، مگر گروه کافران). در منابع حدیثی توبه گذر کنیم تا ببینیم چگونه الله تعالی کسی که صد نفر را کشته است را می آمرزد... و این نشان می - دهد که آیا جایز است با کشتن صد نفر از توبه مأیوس شد؟!)

وإن كنت إلى كريم يقبل
وانهض إلى يغفر بالليل
7- الله تعالی بندهی بسیار توبه کننده

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 43

را دوست دارد

برادر گرامی ام... بدان که مؤمنی
وجود ندارد، مگر آن که با بعضی از
گناهان مورد آزمایش قرار می‌گیرد،
همان گونه که رسول الله ﷺ می‌فرماید:
«ما من عبد مؤمن إلا وله ذنب يعتاده
الفينه بعد الفينه، أو ذنب هو مقيم عليه
لا يفارقه حتى يفارق الدنيا، إن
المؤمن خلق مفتنًا، توأبًا، نساء، إذا
ذكر ذكر» (بنده‌ی مؤمنی نیست مگر
آن که به گناهی عادت دارد که زمانی

44 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

بعد از زمان دیگر آن را انجام می‌دهد،
یا آن که گناهی دارد که از آن جدا
نشده و با آن از دنیا جدا می‌شود،
مؤمن همراه با دچار فتنه شدن آفریده
شده است و بسیار توبه کننده است و
فراموش می‌کند و اگر یادآوری شود،
متذکر می‌شود). [السلسلة الصحیة برقم
(2276)]. الله جل و علا برای بندگان
مؤمن گناه کردن را تقدیر نموده
است، مگر برای آن که آنها به سوی
وی زاری کنند و در برابر رحمتش و

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 45

مهربانی اش و آمرزش وی خود را
مورد سوال واقع شده بدانند و کسی
که عنایت الله سبحانه برای او تقدیر
شده باشد، توفیق توبه می یابد... سپس
آن نزد وی دوست داشتنی می شود...
﴿إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيَحِبُّ
الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [البقرة: 222] (الله بسیار
توبه کنندگان را دوست می دارد و
کسانی که طلب پاکی می کنند را نیز
دوست می دارد) زیرا الله جل و علا
بنده‌ی بسیار توبه کننده را دوست

46 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

می‌دارد و با توبه‌ی وی شاد می‌گردد
و به وی احسان نموده و به او مهربانی
می‌کند، رسول الله ﷺ فرموده است: «اللَّهُ
أشدَّ فرحاً بتوبة عبده المؤمن من رجل
في أرض دويبة - فلاة واسعة الأطراف
- ومعه راحلته عليها طعامه وشرابه
فوضع رأسه فنام نومة فاستيقظ وقد
ذهبت راحلته، حتى اشتد عليه الحر
والعطش أو ما شاء الله، قال: أرجع
إلى مكاني، فرجع فنام نومة، ثم رفع
رأسه فإذا راحلته عنده» (الله شدیدتر

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 47

از آن از توبه‌ی بنده‌ی مؤمنش شاد می‌گردد که مردی در بیابانی بزرگ قرار داشته باشد و سواری او همراهش باشد و غذایش و نوشیدنی - اش بر آن قرار داشته باش، سرش را [بر روی زمین] می‌گذارد و خوابش می‌برد و دوباره بیدار می‌گردد و لپه‌ن در حالی است که سواری او رفته است و گرما و تشنگی برای وی شدت یافته است و یا آنچه الله بخواهد، فرمود: به مکان خود باز

48 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

می‌گردد و بر می‌گردد و خوابش می‌برد، سپس سرش را بلند می‌کند و می‌بیند که سواری او نزد وی است).
[رواه البخاری (بخارایی)].

ابن قیم گفته است: «اگر توبه از دوست داشتنی‌ترین چیزها نزد وی (الله تعالی) نباشد، گرامی‌ترین آفریده را به گناه امتحان نمی‌فرماید و دوست داشتن توبه این را پدید می‌آورد که بنده‌اش را به گناه مبتلا می‌سازد تا بر وی واجب شود که توبه نماید و

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 49

محبت بنده نزد وی افزایش یابد، زیرا نزد توبه کنندگان محبت خاصی وجود دارد».

8- توبه در ذات خودش عبادت نفیسی است

توبه: ای برادر دلیل بر شناخت مؤمن از پروردگارش و حقوق وی می باشد... همان گونه که با اطاعت نمودن از الله تعالی او را عبادت می - نماید و از امر وی تبعیت می کند، لازم است که از او برای کوتاهی اش در

50 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

طاعت، طلب آمرزش نمایی و این راهی است که رسولی یا صالحی از مؤمنان از آن تخلف نمی‌نماید. این رسول الله ﷺ است که با توبه الله تعالی را عبادت می‌کند و امتش را به سوی آن راهنمایی می‌کند و می‌فرماید: «یا أيها الناس توبوا إلى الله فإني أتوب إلى الله في اليوم مائة مرة» (ای مردم به سوی الله توبه نمایید که من به سوی الله روزی صدبار توبه می‌نمایم) [رواه مسلم]. یکی از حکیمان گفته

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 51

است: مشغولیت عارف در شش چیز
است: وقتی الله تعالی یاد می شود، او
را بزرگ می کند... وقتی نفسش یاد
می شود آن را حقیر می کند... وقتی در
آیات الله تعالی می نگرد، درس می -
آموزد... و اگر اشخاص را در
نافرمانی یا شهوت ببیند، از آن باز
می ایستد... وقتی عفو نمودن الله تعالی
یاد شود، شاد می گردد... و وقتی به
گناهانش یاد آور می شود، استغفار
می نماید».

برادر گرامی ام... یادآور شو! که
عبودیتی که مخلوقات برای آن خلق
شده‌اند، وسیع‌تر از انجام شعائر است،
بلکه شامل تمامی آن چیزی است که
الله تعالی دوست دارد و از آن راضی
می‌شود و شامل سخنان و اعمال، چه
ظاهری و چه باطنی می‌باشد... و
آنچه الله تعالی دوست دارد و دوست
دارد توسط آن عبادت شود، توبه
است... ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ
الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ (الله بسیار توبه‌کنندگان

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 53

را دوست دارد و کسانی که طلب
پاکی می‌کنند را [نیز] دوست دارد).

9- توبه‌ی داروی تکبر است

توبه به سوی الله جل و علا
خیری بزرگ می‌باشد... و کسی از آن
روی بر نه‌ی گرداند، مگر شخص
متکبرِ زورگو... به الله تعالی در امرش
بی‌احترامی می‌کند و عمداً از اطاعت
از وی خودداری می‌کند... رسول
الله ﷺ فرموده است: «إِنَّ مِنْ أَحْبَبِكُمْ
عَلَى، وَأَقْرَبِكُمْ مِنِّي مَجْلِسًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ

أحسانکم أخلاقًا، وإن أبغضکم إلی
وأبعدکم منی مجلسًا یوم القیامة:
الثرثارون والمتشدقون، والمتفیهقون».
(دوست داشتنی‌ترین شما نزد من و
نزدیک‌ترین شما در محل نشستن نزد
من، در روز قیامت، کسی است که
دارای اخلاق نیکوتری می‌باشد و
متنفرترین شما نسبت به من و
دورترین شما نزد من در محل نشستن
در روز قیامت، بیهوده‌گویان و
فسوس‌کنندگان و متفیهقان هستند)

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 55

گفتند: بیهوده گوید آن و فسوس
کنندگان را می‌شناسیم، پس متفیهقان
چه کسانی هستند؟ فرمود:
«المتکبرون» (متکبران). [السلسلة
الصحيحة رقم (791)].

وقتی شخصی که نسبت به
مسلمانان مغرور می‌باشد، دورترین
شخص به رحمت و مکانت نزد رسول
الله ﷺ در روز قیامت است... پس وضع
و حال کسی که نسبت به الله تعالی
تکبر دارد چه می‌باشد... کسی که از

56 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

پناه بردن به نزد وی و طمع داشتن به رحمت و آمرزش الله تعالی، خودداری می‌کند، چگونه است... شکی نیست او دورترین مردم در روز قیامت نسبت به رحمت الله تعالی می‌باشد... بلکه الله تعالی به او وعده‌ی آتش جهنم و حرام شدن بهشت را داده است، رسول الله ﷺ فرموده است: «لا یدخل الجنة من کان فی قلبه مثقال حبه من کبر» (کسی که به اندازه‌ی کوچکترین چیز در قلبش تکبر وجود

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 57

داشته باشد، داخل بهشت نمی شود).
از ظلم و جهل این است که
مسلمان نسبت به مردم تواضع نداشته
باشد... و در مقابل الله تعالی خاشع
نباشد... و دائماً مشغول نافرمانی از
وی از روی اصرار باشد!

10- توبه دلیل بر ایمان و شناخت الله

تعالی است

مؤمن کسی است که توبه می کند -

کند... و با استغفار و بازگشت به سوی

الله تعالی همراه می باشد، او بیشترین

58 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

شناخت را نسبت به مردم به خودش
و حقیقت آن دارد و نسبت به دیگران
شناخت او نسبت به الله تعالی بیشتر
است... زیرا او وقتی از حالش اطلاع
دارد و ناقص بودن و ضعیف بودن آن
را می‌داند... و همچنین از صفات عفو
نمودن و آمرزش و رحمت نزد الله
تعالی مطلع است... بر وی واجب
می‌شود که توبه نماید و همراه آن
باشد... او را هرگز به گونه‌ای نمی‌بینید
که عمداً مرتکب گناه شود... ولی

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 59

وقتی نفسش غفلت می یابد... یا
غریزه‌ی او بر وی غلبه می کند... می -
ایستد و آمرزش می طلبد و به سوی
الله تعالی توبه می نماید، زیرا می داند
که الله تعالی توبه را دوست دارد و از
اصرار بر گناه بغض می نماید.

11- اصرار بر گناه داشتن باعث

مجازات می شود

عموم بلاها و مصیبت‌ها به سبب

گناه کردن ایجاد می شود، همان گونه

که الله تعالی می فرماید: ﴿وَمَا أَصَابَكُمْ

60 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

مِنْ مُصِيبَةٍ فَبِمَا كَسَبَتْ أَيْدِيكُمْ وَيَعْفُو
عَنْ كَثِيرٍ ﴿[الشوری: 30]﴾ (و مصیبتی
نیست که به شما برسد، مگر برای
آنچه خودتان کسب کرده‌اید و [باعث
می‌شود تا] بسیاری [از گناهان] مورد
بخشش قرار گیرد).

برادرم... به همین دلیل توبه
باعث رها شدن از نتایج گناهان
است... و آن باعث برطرف شدن
مشکل تو و از بین رفتن اندوه تو
می‌باشد... ابن قیم رحمه الله گفته

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 61

است: «اما تأثیر طلب آمرزش و دفع نمودن مشکلات و اندوه و تنگی چیزی است که نزد اهل ملتها و عاقلان هر امتی مشترک است [و همه آن را این گونه می بینند که] نافرمانی - ها و فساد باعث ایجاد مشکلات، اندوه و تنگی سینه می شود و دارویی ندارد مگر توبه» [زاد المعاد 4/208].

مجازات گناهان بسیار هستند و خطرناک می باشند و باعث از بین رفتن روزی می شوند و دارویی

62 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

ندارند، مگر طلب آمرزش. باعث می‌شوند تا قسوت قلب ایجاد گردد و آن قلب رقت نمی‌یابد، مگر با توبه... باعث متنفر شدن مخلوقات از او و کم شدن توفیق یافتن و سستی بدن و از بین رفتن برکت می‌شوند؛ و از آنها مواردی وجود دارد که باعث نزدیک شدن هلاکت می‌شوند... پس عاقل کسی است که به سرعت توبه نماید و به سلامتی روی آورد.

12- توبه کننده از گناه به مانند

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 63

کسی است که گناهی نکرده است
این بادیه نشینی است که نزد
رسول ﷺ آمد و گفت: آیا کسی که
تمامی گناهان را انجام می‌دهد و از
آنها موردی را ترک نمی‌کند و او در
این حالت نیاز کوچک و بزرگی را
ترک نمی‌کند، مگر آن که آن به او
داده می‌شود، آیا در این حالت نیاز به
توبه وجود دارد؟ فرمود: «فهل
أسلمت؟» (آیا مسلمان شده‌ای؟)
گفت: من گواهی می‌دهم که پرستش

64 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه

شونده‌ی بر حقی جز الله وجود ندارد
و تو فرستاده‌ی الله هستی. فرمود:
«تفعل الخیرات، وتترک السيئات،
فیجعلهن الله لك خیرات کلهن»
(کارهای خیر را انجام بده و بدی‌ها را
ترک کن و الله توسط آنها تمامی
خیرها را برای تو قرار می‌دهد). گفت:
حتی فسق و فجورم را؟ فرمود: «نعم»
(بله). گفت: الله أكبر، همچنان الله اکبر
می‌گفت تا آن که دور شد. [صحیح
الترغیب برقم (3164)].

دوازده امر برای تشویق شدن به توبه // 65

[همچنین پیامبر ﷺ فرموده است:

«التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ»

(توبه کننده از گناه به مانند کسی است

رضی ثم اعترف

كن محسناً فيما بقى تلقى الشرف

الله فى تنزيله

إن ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف

که گناهی نکرده است) (سنن ابن

ماجه 4250 و حسنه آلبنی) [1]

---

¹ - این پاراگراف توسط مترجم اضافه

66 // دوازده امر برای تشویق شدن به توبه